

Zeeland B.V.

Sagro **M**ilieu **A**dvies

*Nieuws Archief Wijk
Tas. Jan Ringers*

1^e versie

Heinkenszandseweg 22
Postbus 25
4453 ZG 's-Heerenhoek
Telefoon 0113-352222
Telefax 0113-352208

Rapport Standaard Archeologische Inventarisatie Platepolder te Heinkenszand (Gemeente Borsele)

Opdrachtgever: Proverko Bouwgroep
Postbus 379
4460 AT GOES

Samengesteld door: Sagro Milieu Advies Zeeland B.V.
Telefoon: 0113-352222
Projectnummer: 838092
Datum: 18 september 2003
Auteur: drs. J.M. Visser
Autorisatie : ir. R. van de Woestijne
Manager Sagro Milieu Advies Zeeland B.V.

Inhoudsopgave

	Pagina
Samenvatting.....	3
Verantwoording	4
1. Inleiding	5
1.1 Aanleiding onderzoek en doelstelling	5
1.2 Woord van dank	5
2. De onderzoekslocatie	5
2.1 Situering plangebied	5
2.2 Ontstaansgeschiedenis van het plangebied	5
2.3 Bewoningsgeschiedenis	7
2.3.1 Het recht van opwas en het recht van aanwas	8
2.3.2 De ambachtsheren	8
2.3.3 De geschiedenis van de Platepolder	10
2.3.4 Bewoning en grondgebruik	10
2.3.5 Wegen en wegenonderhoud	12
2.3.6 Recente ontwikkelingen	13
3 Archeologische verwachting	14
4. Onderzoeksmethoden	14
4.1 Resultaten van het verkennend veldonderzoek	16
5. Conclusies en aanbevelingen	16
Literatuurlijst	17
Kaarten en overige documentatie	19
Lijst van bijlagen	20

Samenvatting

In opdracht van Proverko Woningbouw B.V. te Goes is door Sagro Milieu Advies Zeeland B.V. een historisch onderzoek uitgevoerd naar de ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van de Platepolder te Heinkenszand, opdat hiermee rekening kan worden gehouden bij de toekomstige planvorming omtrent de ontwikkeling van het gebied.

Het gebied is ontstaan als zandplaat in het stroomgebied van de Slake. Vermoedelijk heeft de inpoldering plaatsgevonden in het laatste kwart van de 14^e eeuw. Het gebied heeft altijd een agrarische bestemming gekend, voornamelijk als akkerland en weiland met hoogstam-fruitbomen. De laatste 40 jaar is het eigendom van de heer Boonman uit Nisse. Op een enkel schuurtje na heeft er voor zover bekend geen bebouwing gestaan. In de ondergrond zijn geen kabels en leidingen aangelegd, wel draineerbuizen. Enkele ondiepe slootjes, die in gebruik zijn geweest voor de afwatering zijn thans gedempt. De huidige beplanting omvat een groot perceel aardappels en een groot perceel met luzerne, gescheiden door een smalle tarweakker. Er heeft ook wel bloemkool en peen op gestaan. De grond wordt niet echt diep geploegd, maar sommige gewassen, zoals luzerne, wortelen diep, tot circa 1 meter.

De opdracht is uitgevoerd als Standaard Archeologische Inventarisatie (S.A.I.), conform de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie 2.0, opgesteld door het College voor de Archeologische Kwaliteit. De Standaard Archeologische Inventarisatie bestaat uit een bureaustudie en een verkennend veldonderzoek.

Ten behoeve van het historisch onderzoek van het plangebied is gebruik gemaakt van diverse bronnen. De schriftelijke bronnen zijn opgenomen in het overzicht van geraadpleegde literatuur en kaartmateriaal, opdat dit onderzoek gecontroleerd kan worden.

Literatuur en historisch kaartmateriaal is bestudeerd in het archief van de Gemeente Borsele, gevestigd te Heinkenszand, het archief van de Gemeente Goes en het Zeeuws Archief te Middelburg. Archeologische informatie is opgevraagd bij de Gemeente Borsele afdeling Ruimtelijke Ordening en bij de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB-ARCHIS). Ook zijn enkele specialisten geraadpleegd op het gebied van archeologisch onderzoek en archiefonderzoek. Het prospectief veldonderzoek heeft plaatsgevonden in combinatie met een milieutechnisch booronderzoek, uitgevoerd door Sagro Milieu Advies Zeeland B.V op 18 september 2003.

Hoewel bij het historisch onderzoek een tijdelijk gebruik als begraafplaats werd gesignaleerd, zijn hieromtrent geen aanwijzingen bij het veldwerk gevonden die nader archeologisch onderzoek noodzakelijk maken. Evenmin zijn er indicaties voor oudere bebouwing aangetroffen. De aardewerkvondsten op de aardappelakker zijn post-middeleeuws en dateren voornamelijk uit de 17e en 18e eeuw.

Door de Platepolder loopt het Platewegje, een oud wegtracé, dat reeds omstreeks 1747 bestond. Momenteel resteert nog een deel hiervan ten noorden van de Heinkenszandseweg in de vorm van een verhard pad met grindbedekking. Voor de planvorming wordt in overweging gegeven, dit wegje te behouden of het tracé in zijn huidige vorm op te nemen in de nieuwbouwplannen.

Verantwoording

Deze opdracht is uitgevoerd in de vorm van een Standaard Archeologische Inventarisatie (S.A.I.) conform de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie 2.0, opgesteld door het College voor de Archeologische Kwaliteit. Het onderzoek bestond uit een bureaustudie, waarbij diverse bronnen in de vorm van archiefmateriaal zijn geraadpleegd en met enkele deskundigen is gesproken, plus daaraanvolgend een verkennend veldonderzoek. Deze informatie zal ook worden doorgegeven aan de provinciaal archeoloog van Zeeland, het bevoegd gezag op archeologisch gebied ter plaatse, ingevolge de vondtsmeldingsplicht zoals opgenomen in de Monumentenwet 1988.

1. Inleiding

1.1. Aanleiding onderzoek en doelstelling

Het historisch onderzoek werd uitgevoerd in opdracht van Proverko Woningbouw B.V. te Goes met als doelstelling inzicht te verwerven in de ontstaans- en bewoningsgeschiedenis van het plangebied, opdat hiermee rekening kan worden gehouden bij de toekomstige planvorming.

1.2 Woord van dank

Een woord van dank is op zijn plaats aan de archiefmedewerkers van de gemeente Borsele, die zo welwillend hun medewerking hebben verleend en aan de heer D.P. Boonman, thans eigenaar van de betreffende percelen voor de bereidwillige medewerking en de verstrekte informatie.

2. De onderzoekslocatie

2.1 Situering plangebied

Het plangebied is kadastraal bekend Borsele, sectie Z, 559 en 560. Het plangebied is gelegen in de Platepolder. Deze polder is gelegen ten oosten van de polder De Oudekamer, bedijkt omstreeks 1300. Hij ligt ten zuiden en in het verlengde van de Noordzakpolder, bedijkt voor 1441 en ten noorden van de Zuidzakpolder, eveneens bedijkt omstreeks 1400. De begrenzing wordt gevormd door de Stenevate in het noorden, de Zuidzaksedijk in het oosten en de Oudekamersedijk in het westen. De polder wordt doorsneden door de Heinkenszandseweg die naar 's-Heerenhoek voert. Door het plangebied loopt een pad, het Platewegje, dat thans nog gedeeltelijk aanwezig is als verhard pad met grindbedekking.

De Platepolder maakt deel uit van het grondgebied van het dorp Heinkenszand, sinds 1970 behorend tot de gemeente Borsele. De totale oppervlakte van de polder bedraagt ca. 47 ha. De hoogteligging is gemiddeld 0,7 m + NAP. De polder watert af via het gemaal Maelstede in de Heer Janspolder. De polder behoorde oorspronkelijk tot het Waterschap de Brede Watering van Zuid-Beveland, thans Waterschap Noord- en Zuid-Beveland. Bebouwing bevindt zich aan de NW-zijde. Ook staan er twee woningen aan de noord- en noordoostzijde.

2.2 Ontstaansgeschiedenis van het plangebied

Geologisch gezien is dit gebied nog vrij jong. De ontstaansgeschiedenis hangt samen met de Holocene afzettingen, vooral gevormd in perioden dat de zee terrein herwon op het land, de zogenaamde *transgressie*perioden, genoemd naar Calais en Duinkerken. Deze ontwikkeling kwam op gang na de laatste ijstijd, omstreeks 10.000 jaar geleden, toen een algehele klimaatsverbetering intrad. Door stijging van de gemiddelde jaartemperatuur begon het landijs af te smelten en de grondwaterspiegel te stijgen. Daardoor ontstond de huidige Noordzee. Het

gebied wat nu Zeeland is, lag in een zone met lagunes en strandwallen. Hier kwam veengroei tot ontwikkeling, het zogenaamde Basisveen.

Door de verdergaande vernatting verdronk dit veen en werden door de zee pakketten zand en klei afgezet. De West-Nederlandse kustzone veranderde in een soort waddengebied, doorsneden door getijdengeulen.

Omstreeks 3800 voor Christus ontstonden strandwallen en duinen, die de kust beschermden tegen de invloed van de zee. Op grote schaal vond opnieuw veengroei plaats. Dit zogenaamde Hollandveen bedekte grote delen van West-Nederland. In de Romeinse tijd was een groot deel van het huidige Zeeland met veen bedekt. Het veen werd doorsneden door kreken.

Door de aanwezige kreken werd het veen ontwaterd en werd het geschikt voor bewoning gedurende de IJzertijd en de daarop volgende Romeinse periode (Bij bodemkarteringen te Borssele zijn sporen van cultuurgewassen aangetroffen). Bewoning concentreerde zich in de omgeving van de kreken.

In het laatste kwart van de derde eeuw overspoelde de zee opnieuw het land gedurende de Duinkerke-II transgressieperiode, waarbij een dikke laag slib werd afgezet op het landschap uit de Romeinse tijd.

In het derde kwart van de derde eeuw, omstreeks 275 na Chr., moet de periode van vernatting begonnen zijn, die grotendeels een eind zou maken aan de bewoning van Zeeland. De zee begon opnieuw terrein te winnen. Diepe geulen sneden in het veenlandschap in en bewoning van het gebied werd steeds moeilijker. Bewoningslocaties die nabij deze geulen lagen, verspoelden soms geheel. Door erosie verdwenen grote delen van Walcheren en Zuid-Beveland (Zie Dekker, 1971 pp 85-87). Zuid-Beveland eindigde aan de westzijde abrupt in een steile rand. Regelmatige overstromingen, waardoor het veengebied verdronk, maakten een einde aan de mogelijkheid tot bewoning. Het zou tot de middeleeuwen duren voor de mens hier weer vaste grond onder de voeten kreeg. De menselijke activiteit bestond toen uit het afgraven van het zoute veen ten behoeve van brandstofwinning en het inpolderen van schorren om nieuwe landbouwgrond te verkrijgen.

Vanaf circa 500 na Chr./AD raakten de getijdengeulen opgevuld met zandige afzettingen. Doordat het omringende veenlandschap sterker onderhevig was aan klink van de bodem, kwamen deze zandafzettingen hoger te liggen dan de rest van het gebied. Ter plaatse van de voormalige geul ontstond een kreekrug, die zich uitstekend leende voor bewoning. Op Zuid-Beveland kan er op zijn vroegst in de 8^e eeuw pas weer sprake geweest zijn van enige plaatselijke cultivering door de mens, die pas in de 10^e eeuw intensiever werd. Maar het duurde tot de 12^e eeuw voordat het land bedijkt en, zo goed en zo kwaad als dat ging, systematisch ontwaterd werd (Dekker, 1971 pp. 9-19).

De ontstaansgeschiedenis van het plangebied te Heinkenszand begint vorm te krijgen na de Duinkerke IIb-transgressie, na 1200. In die periode lagen hier diepe getijdengeulen. Tussen Walcheren en Zuid-Beveland was De Zwake gelegen, een 5 km brede, bevaarbare kreek.

In het noorden lag ook een kreek, genaamd De Schenge. In de brede getijdengeulen ontstonden in de loop van de 12^e en 13^e eeuw eilanden, zoals Wolphaartsdijk in de Schenge. Tussen het stroomgebied van de Zwake in het zuiden en het stroomgebied van de Schenge in het noorden, ontstond, tegenover de westkust van Zuid-Beveland, een gebied van zandbanken en schorren.

Tussen deze opwas en het Zuid-Bevelandse vasteland liep een diepe geul, de Slake, die de Zwake en de Schenge met elkaar verbond. Daar zette de zee tijdens de zgn. Duinkerken-III-transgressieperiode een dunne laag licht zavelig materiaal af. (De bodemkaart vermeldt Mn12 voor dit gebied, te weten zeeklei behorend tot de vaaggronden).

Door opslibbing werd het getijdengebied opgehoogd. Op de *slikken* tussen de kreken kwam een zoutvegetatie tot ontwikkeling en op den duur ontstonden hoge *schorren*, die alleen nog bij bijzondere vloed overstroomd werden.

Het plangebied is gelegen in de voormalige geulbedding van de Slake. Het terrein ligt nog steeds lager ten opzichte van de omgeving: de topografische kaart vermeldt 0,8 m +NAP aan de noordzijde van de Platepolder tot 0,5 m+NAP aan de zuidzijde, terwijl bijvoorbeeld de polder Het Oudeland op 1,3 tot 1,5 m+NAP en de Noordlandpolder 1,3 tot 1,4 meter+ NAP liggen.

2.3 Bewoningsgeschiedenis

De bedijking van de oudste Heinkenszandse polder zal globaal gesitueerd moeten worden in het tweede kwart van de 14^e eeuw. De naam "Oudeland" is een aanwijzing, dat dit de eerste polder geweest zal zijn, aldus Dekker (1971). Ook de vorm van de polder pleit hiervoor. Het was de zandige kern van een vrij groot opwas, een eiland ontstaan door opslibbing en afzetting van zand en klei. Dit opwas – waarschijnlijk genoemd naar een onbekend Heinkijn, misschien de pachter van het schor?- moet gemakkelijk te bedijken zijn geweest, want de inpolderingen volgden elkaar zeer snel op. De aanduiding "kijn" is een verkleinwoord wat we ook terugzien in de naam Hoedekenskerke. Spoedig werden de noordoostelijk gelegen schorren bedijkt. Hier ontstonden achtereenvolgens de polders Oosterland en Oosterguite. Het dorp Heinkenszand ontstond als lintbebouwing ter weerszijden van de later afgegraven scheidingsdijk tussen de polders Oosterland en Oosterguite. Thans is dit de Dorpsstraat. Volgens Dekker (1971) wordt de naam Heinkenszand voor het eerst vermeld in een oorkonde van 6 september 1351, waarbij de graaf het ambacht van wijlen Dirk Daniëlsz. verkoopt aan Jan Arend Dirksz. van 's Heer-Arendskerke. Dit ambacht is gelegen *in die prochie van Ser Arnoudskerke, yn't oude land, up't Zand voir Arnemuden, up Avensand ende up Heynekijnssand*.

Het grote schor in het zuidoosten bleef nog jaren onbedijkt en zal in hoofdzaak gediend hebben als "weidegrond" voor de schaapskudden. De bedijking daarvan moet plaatsgevonden hebben net voor of na de grote "beridinge" in 1367, toen drie "kernpolders" met een oppervlakte van ca. 700 gemeten, werden opgenomen in de grafelijke belastingadministratie. Een gemet is de destijds gehanteerde afstandsmaat. Een *gemet* is in Zuid-Holland en Zeeland een oude oppervlaktemaat, die plaatselijk kan verschillen, doch ruim 4/10 ha bedraagt; meervoud:

gemeten, zoals in de eilandnaam Tiengemeten. Een “beridinge” bestond letterlijk uit een terreinverkenning te paard door de graaf.

Zodra een schor of buitendijkse gronden van het buitenwater werd afgesloten, moest de hierdoor ontstane waterkering worden onderhouden. Men moest op z'n minst het buitenwater tegenhouden en het overtollige binnenwater afvoeren.

2.3.1 Het recht van opwas en het recht van aanwas

Dit zijn zogenaamde “ambachtsheerlijke” rechten. Het recht van aanwas, het recht op de nieuw gevormde schorgronden tegen de kust van een bepaalde ambachtsheerlijkheid, kwam toe aan de ambachtsheer van die heerlijkheid. Als beloning voor zijn eigen investering in de bedijking kreeg hij van de graaf voor een aantal jaren *schot*vrijdom (vrijstelling van belastingplicht).

Werd een opwas bedijkt door de ambachtsheer, dan ontstond vaak een nieuwe ambachtsheerlijkheid. Was sprake van een aanwas, dan werd de nieuwe polder meestal bij het aangrenzende ambacht ingedeeld. Het recht van aanwas behoorde vrijwel altijd aan de aangrenzende heerlijkheid (Wilderom, 1968, pp. 175/76).

Meestal na vele jaren werd de nieuwe polder tijdens een *beridinge* in het belastingsysteem opgenomen. Het recht van opwas, dus op een eiland dat te midden van water opwast, hoorde van rechtswege toe aan de grafelijkheid. De graaf kon naar believen het nieuwe land in leen geven aan wie hij dat wenste, bijvoorbeeld als beloning voor bewezen trouwe diensten. Op een zeker moment heeft de graaf van Holland het recht van opwas in het stroomgebied van de Zwake en de Schenge vergeven aan de Heren van Schenge.

Wanneer dat gebeurde, is niet bekend. Vermoedelijk is dit recht in de tweede helft van de 13^e eeuw verleend. De graaf is zelfs zover gegaan, dat hij aan hen het privilege vergunde, dat zij geen *schot* (belasting) moesten betalen bij een gewone *bede* (verzoek van de graaf om belasting te mogen heffen. Deze vrijstelling gold voor hun eigen ambacht 's-Heer Arendskerke. Voor alle aan- en opwassen, die de ambachtsheren als nieuwe polders aan hun bezit toevoegden, moest de helft van de verschuldigde belasting betaald worden. Alleen bij een buitengewone bede van de graaf, als er sprake was van het ambacht *bi der brede*, 't *vrije meegaand*, moest er over de hele oppervlakte betaald worden. Daarbij is 't *vrije* een bepaald percentage wat de ambachtsheer mocht houden (De Ruiter, 1999, pag. 7).

2.3.2 De ambachtsheren

De ontstaansgeschiedenis van dit gebied is nauw verweven met de activiteiten van de ambachtsheren, die een belangrijk aandeel hadden in de bedijking van het gebied.

De geschiedenis van de ambachtsheren voert terug tot in de middeleeuwen. Reeds in 776 wordt melding gemaakt van een “*ambachte*” bij de Zeeuwse kust. Volgens Bruijns en Kuijpers is de oorspronkelijke betekenis van het woord “ambacht”: bezigheid, dienst, ambt of ambtsressort. Een ambachtsheer kreeg zijn *ambachtsheerlijkheid* in leen van de graaf en oefende er het bestuur, maar ook de lagere rechtsspraak uit. Uit het gebied betrok hij tevens zijn inkomsten. De ambachtsheer liet al vrij snel de rechtsspraak en het beheer van zijn gebied over aan een rentmeester, de *baljuw*. Deze vervulde tevens de rol van politiefunctionaris.

Al in vroege tijden werden de lenen erfelijk. Niet alleen de oudste zoon kreeg als erfdeel grondgebied in leen, ook de andere zonen erfden een deel. Daardoor ontstond een uitgebreid netwerk van ambachtsheerlijkheden over heel Zeeland. Vrijwel alle edelen waren tevens ambachtsheer. Naast edelen konden kloosters en stedelijke poorters ook in het bezit komen van ambachtsheerlijke rechten.

De landsheer -aanvankelijk de graaf en later de Staten-Generaal als landsoverheid-, gaf octrooien uit om buitendijkse gronden te bedijken. Zo wisten de Heren van Schenge, die hun stamslot hadden in 's-Heer Arendskerke, de rechten te verwerven op de opwassen in het Zwake. Met nieuwe aanwassen werd het gebied van de "*gemeene ambachtsheerlijkheden*" 's-Heer Arendskerke, Ovezande en Heinkenszand steeds verder uitgebreid. Hier werden nieuwe dorpen gesticht als 's-Heerenhoek en Nieuwdorp.

De ambachtsheer had uiteraard een belangrijke stem in waterstaatszaken en kerkelijke aangelegenheden. Bovendien had hij de verplichting te zorgen voor het algemeen welzijn van de gemeenschap die er woonde.

In de Franse tijd (1795-1813) werd het bestuur aan de ambachtsheren onttrokken en in handen gegeven van een gemeenteraad. De oude, geografische indeling in heerlijkheden veranderde hierbij niet (Bruijns en Kuipers, 1995, pp 14-17). Bij de gemeentelijke herindeling in 1970 waren ze grotendeels nog intact. Ze voerden terug op de bedijkingsgeschiedenis van het gebied.

Wegens het ontbreken van archiefmateriaal is geen doorlopende geschiedenis van Heinkenszand te schrijven. Het oude gemeentearchief van voor 1850 is door een overijverige gemeentescretaris "geruimd" en verbrand in een bakkersoven! Er is nog wel een kerkelijk archief, wat teruggaat tot de 17^e eeuw.

De geschiedenis van Heinkenszand is nauw verweven met de Heren van Schengen uit het naburige 's-Heer-Arendskerke, die een ridderhofstede stichtten op het terrein waar later de buitenplaats Barbestein is gebouwd. In 1405 is al sprake van een kapel, welke in 1456 tot parochiekerk werd verheven. Het dorp ontstond als lintbebouwing langs de oostelijke ringdijk van de Oosterlandpolder. Het oude centrum van het dorp ligt dus niet op het oudste gedeelte van het ingedijkte gebied, het Oudeland. De Dorpsstraat vormde oorspronkelijk een groot deel van de oostelijke ringdijk van de 2^e uitbreiding, de Oosterlandpolder, ontstaan door inpoldering in het 3^e kwart van de 14^e eeuw.

Ten noordoosten van de Platepolder bevindt zich het voormalige 17^e eeuwse landgoed Barbestein, waar in 1874 de neo-gothische kerk van de Heilige Blasius werd gebouwd. Het huis Barbestein behoorde toe aan ambachtsheer Mr. Isaac Hurgronje, die er in 1776 overleed.

In 1588 werd kasteel Watervliet gebouwd door Cornelis Brouwer op oudere fundamenten. Dit buiten lag ongeveer aan de zuidzijde van de Dorpsstraat. In 1977 is hier bij het bouwrijp maken van het terrein archeologisch onderzoek verricht, waarbij een gracht werd gevonden die vermoedelijk uit de 14^e eeuw stamt. Ook werd nog een deel van de oude fundering

teruggevonden. Een bij het onderzoek aangetroffen beerput leverde fragmenten van drinkglazen en aardewerk uit de 17^e en 18^e eeuw. Deze vondsten zijn momenteel in het Museum voor Zuid- en Noord-Beveland te Goes. Het Huis Watervliet heeft bestaan tot 1793. Na de Brouwers –die zich het geslacht Van Watervliet gingen noemen- woonde er de familie De Perponcher-Sedlnitzky, een Frans-Pools adellijk geslacht.

In de nabijheid werd Villa Bloemenheuvel gebouwd, die in 1800 werd gebouwd en in 1895 werd afgebroken. Ten zuiden daarvan ontstond het landgoed Landlust van de familie Van Citters. Dit landgoed is momenteel eigendom van de Stichting het Zeeuws Landschap.

2.3.3 De geschiedenis van de Platepolder

De grootte van de Heinkenszandse Platepolder bedroeg in de oudste *overloper* van 's Heer-Arendskerke uit 1543-1547 ca. 110 *gemeten*. (Een overloper is een administratie van landerijen voor fiscale doeleinden). De grootte van de Heinkenszandse polders heeft in de loop der eeuwen nauwelijks wijzigingen ondergaan. (Zie ook: Dekker, 1971 en De Ruiter, 1999). De naam Platepolder verwijst naar de oorspronkelijke zandplaat, waarop vruchtbare klei werd afgezet.

Toen het eiland Heinkenszand nog slechts uit de Oudelandpolder bestond, lag het tamelijk ver van de Zuid-Bevelandse westkust verwijderd. Het tussenwater, de Slake, werd echter door inpolderingen aan beide zijden steeds smaller. Tot in het midden van de 15^e eeuw werden bedijkingsactiviteiten ontplooid, waardoor de polders ontstonden. Heinkenszand was niet langer een eiland, toen het omstreeks het jaar 1415 door middel van een dam werd verbonden met het "vasteland" van Zuid-Beveland. Deze dam werd aangelegd tussen de Platepolder en de Noord-Daniëlpolder. Volgens J. de Ruiter moet de dam gesitueerd worden nabij de noordoostelijke punt van de Platepolder (de huidige splitsing Stenevate-Zuidzaksedijk richting tracé van de huidige Drieweg, bij de fietstunnel) en liep verder als weg (het Kruissewegje) door de Noord-Daniëlpolder, aansluitend op de Grotedijk. Door de aanleg van de dam nam de stroomsnelheid in het afgedamde scheidingswater snel af, waardoor nieuw land kon worden aangewonnen aan de noord- en zuidzijde, de latere Noordzak- en de Zuidzakpolder. Van de voormalige stroomgeul bleef een restant, genaamd de Hasekreke, nog lang bestaan in de Zuidzakpolder. In de 17^e eeuw was deze geul nog niet geheel verland.

2.3.4 Bewoning en grondgebruik

Over bewoning en grondgebruik kunnen we gegevens ontleen aan historisch kaartmateriaal. Op de zgn. Brusselse Atlas van Sgrooten (1573) is Heinkenszand als plaats reeds afgebeeld. Een kaart, vervaardigd door Zacharias Roman en Nicolaas Visscher omstreeks 1655, waarop het plangebied te vinden is als "Polder De Plaette", toont enige lintbebouwing aan de noordwestzijde, waarmee het dorp Heinkenszand wordt aangegeven. De overzichtskaart van de Zuidbevelandse Heerlijkheden van W.T. Hattinga (opgenomen 1747-1748) geeft deze bebouwing eveneens schematisch weer. Kaartblad 48/49 van de Grote Historische Provincie

Atlas uit 1856-1858 geeft een duidelijk beeld van de perceelsindeling. Tegenwoordig staan in de noordwesthoek van de Platepolder bedrijfspanden, het gemeentehuis en een woonwijk.

Op de kaart van J. Kuypers (1866) in de Gemeente Atlas van Zeeland is aan de oostzijde van de Oudekamersedijk een begraafplaats getekend in de Platepolder, gelegen tussen Platewegje, Oudekamersedijk en 't Dijkje.

Op kaartblad nr. 658 van de Historische Atlas Zeeland is Heinkenszand ingetekend naar de verkenning uit 1912/1913. De begraafplaats is dan gesitueerd ten westen van de Oudekamersedijk. Dit is de algemene begraafplaats, die tot 1956 tussen de Dorpsstraat en Oudekamersedijk was gelegen, vermoedelijk met een oudere uitbreiding ten oosten van de dijk. De begraafplaats is tot 1945 in gebruik geweest. Ingevolge art. 16 van de Wet op de Lijkbezorging is een bouwverbod van kracht voor gronden welke zijn gelegen binnen een afstand van 50 meter van een begraafplaats.

In 1976 is deze begraafplaats echter gesloten. Over (het gedeelte van) de begraafplaats, door Kuypers ingetekend in de Platepolder, konden in het gemeentearchief geen nadere gegevens worden achterhaald.

Eventuele rechten zijn echter inmiddels zeker verjaard en indien destijds aan de wettelijke verplichtingen is voldaan, dienen de graven reeds lang geruimd te zijn. Toch mag de mogelijkheid, dat nog enkele losse skeletresten worden aangetroffen niet geheel worden uitgesloten.

Op de zogenaamde Bonnebladen, kaarten uit 1912-1913, is het grondgebruik in kleur weergegeven. Deze zeer gedetailleerde topografische kaarten werden opnieuw uitgebracht in de Historische Atlas Zeeland (1989). Op de topografische kaart uit 1914 (herdrukt in 1925) is het grondgebruik aangegeven als agrarisch. Op kaartblad nr. 658 van de Historische Atlas Zeeland is Heinkenszand ingetekend naar de verkenning uit 1912/1913. De Platepolder is als akkerland in gebruik, met ongeveer halverwege een O-W lopend perceel met bomen beplant (fruitteelt?). Tevens is een aantal NO-ZW lopende perceelscheidingen (sloten) ingetekend. Ongeveer hetzelfde beeld toont de topografische kaart uit 1858. Hierop zijn met name in het middengedeelte van de polder iets meer afzonderlijke percelen te vinden. In het zuidelijk deel van de Platepolder –niet behorend tot het huidige plangebied– is een perceel grasland. Ongeveer halverwege de polder ligt een met (fruit)bomen beplant perceel. Het Platewegje, dat de noordzijde van de polder verbindt met de zuidzijde, is nog geheel aanwezig. Een zijwegje voert via een duiker richting Oudekamersedijk.

Omstreeks 1960 vermeldt de topografische kaart de naam Stenevate aan de noordzijde van de polder. Het Platewegje ligt er nog geheel. Ook het perceel met (fruit)bomen is dan nog aanwezig. Het zuidelijk deel van de polder is geheel als akkerland in gebruik en ter plaatse van het perceel met fruitbomen wordt de polder doorsneden door de Heinkenszandseweg.

De huidige beplanting van het plangebied omvat een groot perceel aardappels en een groot perceel met luzerne, gescheiden door een smalle tarweakker.

In dit gedeelte van Zuid-Beveland was vanouds de landbouw het hoofdmiddel van bestaan. Tussen het oudland en de jonge polders bestonden belangrijke verschillen. In het oudland was het grondbezit meer versnipperd, terwijl in de nieuwlandpolders meer grote boerderijen voorkwamen, bestaande uit gemengde bedrijven met overwegend akkerbouw. De koeien en paarden graasden rond de boerderij en op de lagere delen, met name de voormalige kreekbeddingen.

2.3.5 Wegen en wegenonderhoud

In 1935 vonden werkzaamheden plaats aan de Slopplaatschen Dijk tussen de polders Guite en Plate. Daarbij werd de kruin van de dijk 30 cm verlaagd, waarna opnieuw een weg hierop werd aangelegd. De afgraving van de dijk moest plaatsvinden conform de aanwijzingen van het bestuur van het waterschap 's-Heer Arendskerke en de ingenieur van de Provinciale Waterstaat te Goes. Een en ander diende ter verbetering van het Stenen Slop, de latere Stenevate. Perceel B no. 673 werd opgehoogd met grond, vrijkomend door de verbetering. Er bestond voor deze dijk ook een plantrecht, dat was voorbehouden aan de eigenaresse, jonkvrouwe S. van Citters.

Op 28 maart 1960 werd een overeenkomst gesloten tussen de gemeente Heinkenszand en het waterschap De Brede Watering van Zuid-Beveland betreffende overdracht van het beheer en onderhoud van een gedeelte van de Zuidzakse Dijk tot aan de Zandweg naar Nisse. Op de bij deze stukken behorende kaart is in de Platte Polder het "Plate Weegje" nog geheel aanwezig, lopende van noord (Slopplaatschen Dijk) naar zuid.

Het Platewegje dat in zuidelijke richting door de Platepolder loopt, is al op de 18e eeuwse kaart van Hattinga ingetekend. Dit is dus een oud wegtracé wat al in 1747 bestond.

Tegenwoordig bestaat van het Platewegje alleen nog het deel ten noorden van de Heinkenszandseweg, met een afbuiging naar de Oudekamersedeijk. De Heinkenszandseweg (het verlengde van de vroegere Vijfde Dwarsweg door de Nieuwe Crayert Polder, die komt vanaf 's-Heerenhoek) doorsnijdt nu de Plate Polder.

Luchtfoto's vormen een bron van informatie over onze omgeving. Ze geven details over het grondgebruik en zijn uitstekend geschikt als basis voor de vervaardiging van landkaarten. Vanaf 1932 worden luchtfoto's ook in ons land gebruikt als basis voor het kaartmateriaal van de Topografische Dienst. Fotonummer 48416 in de ROBAS fotoatlas van Zeeland, opnamedatum 5 mei 1989, toont bebouwing aan de noordzijde van de Platepolder (tussen Stenevate en 't Dijkje) en noordoostelijk van de Plateweg een woonhuis. De polder is verder voor agrarisch gebruik ingericht. De satellietopname door de Franse satelliet SPOT (Satellite Pour l'Observation de la Terre) gemaakt vanuit de ruimte laat prachtig de enigszins ovale vorm van het voormalige eiland Heinkenszand met haar polders zien.

Opvallend in het landschap en het kaartbeeld is het verloop van de Zuidzaksedijk aan de noordoostzijde van de Platepolder. De ronde vorm doet vermoeden, dat hier sprake is geweest van een dijkdoorbraak c.q. vroegere aanwezigheid van een weel. Op de overzichtskaart van Wilderom is dit echter niet vermeld.

2.3.6 Recente ontwikkelingen

Het gebied heeft altijd een agrarische bestemming gekend, voornamelijk als akkerland en weiland met hoogstamfruitbomen. De laatste 40 jaar is het eigendom van de heer Boonman uit Nisse. Op een enkel schuurtje na heeft er voor zover bekend geen bebouwing gestaan. In de ondergrond zijn geen kabels en leidingen aangelegd, wel draineerbuizen. Enkele ondiepe slootjes, die in gebruik zijn geweest voor de afwatering zijn thans gedempt. Op het plangebied worden momenteel aardappels, tarwe en luzerne verbouwd. Er heeft ook wel bloemkool en peen op gestaan. De grond wordt niet echt diep geploegd, maar sommige gewassen, zoals luzerne, wortelen diep, tot circa 1 meter.

Voor het gebied rond Heinkenszand werd in 1965 een aanvraag ingediend door de in Zeeland werkzame landbouworganisaties voor een gebied van 7.940 ha, dat de naam kreeg "Ruilverkaveling De Poel-Heinkenszand". Een van de belangrijkste redenen voor deze aanvraag was de noodzaak tot aanleg van een autoweg, de A58, met een lengte van 12,7 km door het ruilverkavelingsgebied. De nieuwe weg werd nodig geacht in verband met de ontwikkeling van het Sloegebied en de steeds groeiende recreatiestroom naar de Zeeuwse kust. Door ruilverkavelingen is de afwatering verbeterd en zijn de percelen rechtgetrokken om gemechaniseerde akkerbouw mogelijk te maken.

Noordelijk van de Platepolder is in 1969 het gemeentehuis als bestuurlijk centrum van de nieuw gevormde gemeente Borsele gebouwd, aan de Stenevate. In 1982/83 is nieuwbouw gepleegd, achter het bestaande complex. Dit Y-vormige gebouw is heden nog in gebruik als gemeentehuis. De raadszaal en trouwzaal zijn te vinden in 't Hof Stenevate, een boerderij uit 1925, gelegen ten noordoosten van de Platepolder.

3. Archeologische verwachting

Gezien de ontstaansgeschiedenis van deze polder wordt de kans op aanwezigheid van archeologische sporen daterend vóór 1400 gering geacht.

Door de ligging in een voormalige stroomgeul met als gevolg erosie zal van eventuele bewoningssporen uit de prehistorie of Romeinse tijd weinig materiaal *in situ* zijn overgebleven. Het Archeologisch Informatie Systeem (ARCHIS) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) geeft voor deze locatie geen nadere informatie over bodemvondsten. Het gebied is gelegen in een zone, waarvoor geen hoge archeologische verwachting geldt volgens de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW). Dit sluit evenwel niet uit, dat er geen bewoning is geweest. De IKAW geeft slechts een verwachtingspatroon weer. Er zijn wel vondsten mogelijk uit de Late Middeleeuwen en uit de Nieuwe Tijd. Ter plaatse heeft de heer Boonman wel een enkel muntje gevonden, maar er zijn geen puinsporen of concentraties aardewerk gesignaleerd.

De dam die de Platepolder verbond met het “vasteland” van Zuid-Beveland, begon in de NO hoek. Thans ligt hier het Kruissewegje. Of van de oorspronkelijke dam nog sporen terug te vinden zijn, is zeer de vraag, gezien recente nieuwbouwontwikkelingen (bejaardenflat). Volgens overlevering is Café “De Toelast” oorspronkelijk het oude veerhuis geweest op de hoek Stenevate-Dorpsstraat aan de rand van het centrum van Heinkenszand. Hier is momenteel een eetcafé gevestigd.

Met de mogelijkheid, dat nog resten aanwezig zijn van de oude begraafplaats uit de 19e eeuw, moet rekening worden gehouden.

4. Onderzoeksmethoden

De opdracht is uitgevoerd als Standaard Archeologische Inventarisatie (S.A.I.), conform de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie 2.0, opgesteld door het College voor de Archeologische Kwaliteit. De Standaard Archeologische Inventarisatie bestaat uit een bureaustudie en een verkennend veldonderzoek.

Ten behoeve van het historisch onderzoek van het plangebied is gebruik gemaakt van diverse bronnen. De schriftelijke bronnen zijn opgenomen in het overzicht van geraadpleegde literatuur en kaartmateriaal, opdat dit onderzoek gecontroleerd kan worden.

Literatuur en historisch kaartmateriaal is bestudeerd in het archief van de Gemeente Borsele, gevestigd te Heinkenszand, het archief van de Gemeente Goes en het Zeeuws Archief te Middelburg. Archeologische informatie is opgevraagd bij de Gemeente Borsele afd. Ruimtelijke Ordening en bij de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB-ARCHIS). Ook zijn enkele specialisten geraadpleegd op het gebied van archeologisch onderzoek en archiefonderzoek. Het prospectief veldonderzoek heeft plaatsgevonden in combinatie met een milieutechnisch booronderzoek, uitgevoerd door Sagro Milieu Advies Zeeland B.V.

Het akkerland was ten tijde van het onderzoek nog gedeeltelijk in gebruik: de aardappels waren nog niet gerooid. Luzerne en tarwe waren inmiddels geoogst. De vondstzichtbaarheid op het aardappelveld was redelijk, zodat dit veld is belopen om oppervlaktevondsten te verzamelen. Het luzerneveld en de tarweakker boden minder waarnemingsmogelijkheden, omdat de grond hier vrij vast was en veel meer begroeid. De archeologische prospectie vond hier plaats in de vorm van het meekijken bij de boringen van het milieuonderzoek, waarmee archeologische indicatoren doorgaans snel te traceren zijn.

Indicatoren voor archeologische bewoning zijn onder meer: de aanwezigheid van houtskool, (verbrand) bot, aardewerkscherfjes, potgruis, vuursteen, puin of verstoorde grondlagen. Vaak kan de stratigrafie, de aard, de dikte, de omvang en de ouderdom van de archeologisch interessante grondlagen aan de hand van boringen globaal worden bepaald en desgewenst verder in kaart worden gebracht. Met name in het luzerneveld was de grond zeer droog, ten gevolge van het aanhoudende warme zomerweer en de vochtopname door de luzerneplanten. Slechts ca. 30 cm bovenlaag was verploegde grond, daaronder bevonden zich onverstoorde zandlagen. In geen van de boringen werden archeologische indicatoren gesignaleerd. Ook de boringen uit het aardappelveld leverden geen bewoningssporen op. De aardappelakker is belopen. In het noordelijk deel van het veld is aardewerk verzameld, wat aan de oppervlakte lag. De meeste vondsten bestonden uit scherven roodbakkend aardewerk met loodglazuur. Dit aardewerk is lang in gebruik geweest als keukengerei. De oudste vondsten van het rode aardewerk vormen waarschijnlijk een steelfragment van een bakpan en het oor van een waterkan, die echter zeer zijn verploegd en daardoor moeilijk zijn te dateren. Herkenbaar zijn randfragmenten van schotels en borden. Ook zijn enige fragmenten witbakkend aardewerk met groen loodglazuur gevonden, afkomstig van schotels. Het glazuur is door het verblijf in de grond veelal sterk afgesleten. Van borden uit witbakkend aardewerk met blauwe versiering werden enkele kleine scherfjes gevonden. De aangetroffen steelfragmenten van kleipijpjes zijn vrij dik, zodat ze vroeg te dateren zijn. Op een steel werd een oncomplete steelversiering aangetroffen, een zgn. *Fleur de lis* motief, te dateren tussen 1620 en 1640. (Zie Friederich, 1975 p. 69). Fragmenten van diverse soorten steengoed werden gevonden, waaronder een bodemdeel van een zalfpotje. Enkele dateerbare vondsten waren: een bodemdeel van een blauwgroen glazen medicijnflesje (eind 19^e eeuw) en een stukje industrieel wit aardewerk van Petrus Regout, Maastricht (circa 1836-1878).

Tot de vondsten behoorden ook enige fragmenten dierlijk botmateriaal en stukjes metaal.

4.1 Resultaten van het verkennend veldonderzoek

Ten behoeve van het booronderzoek is een grid uitgezet over het terrein met vakken van 27x27 meter. Op de kruispunten van dit boorraster is geboord met de Edelmanboor doorsnede 10 cm en de gutsboor. De meeste boringen zijn oppervlakkig gebleven, tot ca. -0,50 cm onder maaiveld. Het opgeboorde materiaal bestond voornamelijk uit matig fijn zand. Voor het plaatsen van peilbuizen ten behoeve van het nemen van watermonsters is een aantal boringen tot ca. 2.80 meter beneden maaiveld (-mv) geplaatst. Voor details omtrent het booronderzoek wordt hier verwezen naar het betreffende milieutechnisch rapport van Sagro Milieu Advies Zeeland B.V nummer 830136. De boringen hebben geen archeologische indicatoren opgeleverd. De oppervlaktevondsten in het aardappelveld zijn globaal te dateren in de 17^e tot en met de 20^e eeuw. Er zijn geen aanwijzingen gevonden voor aanwezigheid van menselijke skeletresten.

5. Conclusies en aanbevelingen

Ten aanzien van het plangebied zijn geen directe aanwijzingen gevonden die nader archeologisch onderzoek noodzakelijk maken. De vondstdichtheid van het aangetroffen materiaal is gering. Deze vondsten kunnen afkomstig zijn uit uitgereden mest of uit grond, die is gebruikt voor het dempen van sloten. Er is hier geen botmateriaal gevonden wat in verband kan worden gebracht met het voormalige kerkhof.

Voor wat betreft het Platewegje geven wij gaarne het volgende in overweging. Het Platewegje is een oud wegtracé, dat reeds omstreeks 1747 bestond. Momenteel resteert nog een deel hiervan ten noorden van de Heinkenszandseweg in de vorm van een verhard pad met grindbedekking. Met een haakse bocht buigt dit pad af naar de Oude Kamersedijk. Een monumentale lindeboom is bij de aansluiting op de dijk als markering geplaatst. Voor de planvorming wordt in overweging gegeven, dit wegje te behouden of het tracé in zijn huidige vorm op te nemen in de nieuwbouwplannen. Bij de planvorming zou tevens de recreatieve waarde van dit gebied moeten worden meegewogen. De omgeving biedt uitstekende wandel- en fietsmogelijkheden met daartoe aangelegde paden en de Oude Kamersedijk vormt daarin een aantrekkelijk natuurlijk element als hoge grasdijk, beplant met populieren.

Literatuurlijst

- Abelmann, L.J. *Beschrijving van de inhoud van de beeput, gevonden op het terrein van het voormalig slot Watervliet te Heinkenszand d.d. 21 december 1977*
- Bartels, M.(red,) *Steden in scherven, Amersfoort, 1999*
- Bruijns, J. en J.J.B. Kuipers *De Zak in vogelvlucht. Borsele: Land van dijken en welen*
Uitgave: De Koperen Tuin, Goes, 1995
- Bruijns, J., J.J.B. Kuipers en J. de Ruiter *Dorpen in de Zak. Borsele: Land van dijken en welen*
Uitgave: De Koperen Tuin, Goes, 1996
- Dekker, C. *Zuid-Beveland. De historische geografie en de instellingen van een Zeeuws eiland in de Middeleeuwen. Proefschrift UvA, Assen, 1971*
- Friederichs, F.H.W. *Pijpelogie. Vorm, versiering en datering van de Hollandse kleipijp*
Uitgave: Amor Vincit Omnia, Westzaan, 1975
- Kuipers, J. e.a. *Encyclopedie van Zeeland, pag. 405, uitgave KNOB*
- Klerk, A.P. de (red.) *Werken met Zeeuwse kaarten. Handleiding bij het gebruik van oude topografische kaarten, Utrecht, 2002*

Encyclopedie van Zeeland deel II
Koninklijk Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, 1982, Pag. 569
- Mallekoote, M. *Huis aan huis in Heinkenszand. Een rondwandeling rond 1900*
(Publicatie nr. 34 van de gemeentelijke archiefdienst i.s.m. Heemk. Kring De Bevelanden)
- Mallekoote, M. *Heinkenszand. Voltooid verleden*
Pag. 27 Hoek Dorpsstraat - Stenevate
- Markusse, J. *Ruil- en herverkavelingen in Zeeland. Landinrichting in perspectief van 1946 tot heden. Uitgave: De Koperen Tuin, Goes, 1998*
- Polderman, T. *De vorming van het landschap: erosie en sedimentatie*
Pag. 10-12 in: *Zeeland in de Vroege Middeleeuwen.*
Uitgave: Provincie Zeeland, 2001
- Ruiter, J. de *Heinkenszand, land van achttien polders.*
Uitgave: gemeente Borssele, 1999

- Ruiter, J. de *Heinkenszand van 1900 tot nu*
Uitgave: gemeente Borssele, 1994
- Ruiter, J. de *Voor generaties gebouwd*. Boekje in opdracht van de Gemeente Borsele
ter gelegenheid v.d opening v.h. nieuwe gemeentehuis op 3 juni 1983
- Wilderom, M.H. *De polders rond Heinkenszand, pp. 118-120 in:*
Tussen Afsluitdammen en Deltadijken. Deel III: Midden-Zeeland,
Middelburg, 1968
- Zagwijn, W.H. *Geologie van Nederland, Deel I: Nederland in het Holoceen*.
's-Gravenhage, 1991 (2^e druk)

Kaarten en overige documentatie

Grote Historische Provincie Atlas 1:25.000 Zeeland 1856-1858. Kaartblad 48/49
(2^e editie 1995)

Topgrafische kaart 1: 25.000 Verkenning 1912-1913 (herdruk 1925) kaartnr. 568 Heinkenszand

Grote Provincie Atlas, Topografische Dienst 1995, Kaartblad 48/49

Gemeente Atlas van Zeeland, kaartblad Gemeente Heinkenszand, J. Kuyper, 1866
(Uitgave Hugo Suringar te Leeuwarden)

Paardekooper, L, 1844 (kadasterkaart)

Kaart met Ambachtsheerlijkheden W.T. Hattinga, 1755

Kopie detailopname kaart Visscher-Roman (ca. 1655)

Inpolderingskaart polders Heinkenszand

Robas Foto-atlas Zeeland nr. 131 Heinkenszand (fotonr. 48416) Opnamedatum: 5-5-1989

Robas Satellietbeeld Atlas van Nederland kaart 56 (Bergen op Zoom) 1: 100.000
Weesp, 1996

Lijst van bijlagen

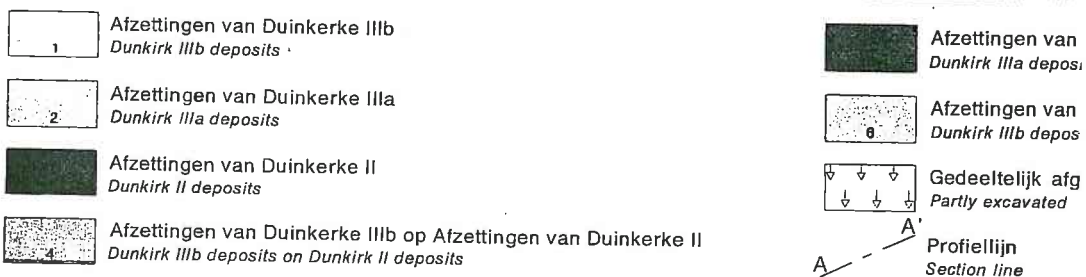
Bijlage 1: Geologische kaart Beveland (detail)

Bijlage 2: Recente overzichtskaarten plangebied

Bijlage 3: Historische overzichtskaarten

Bijlage 1: - Geologische kaart Beveland (detail)

BEVELAND

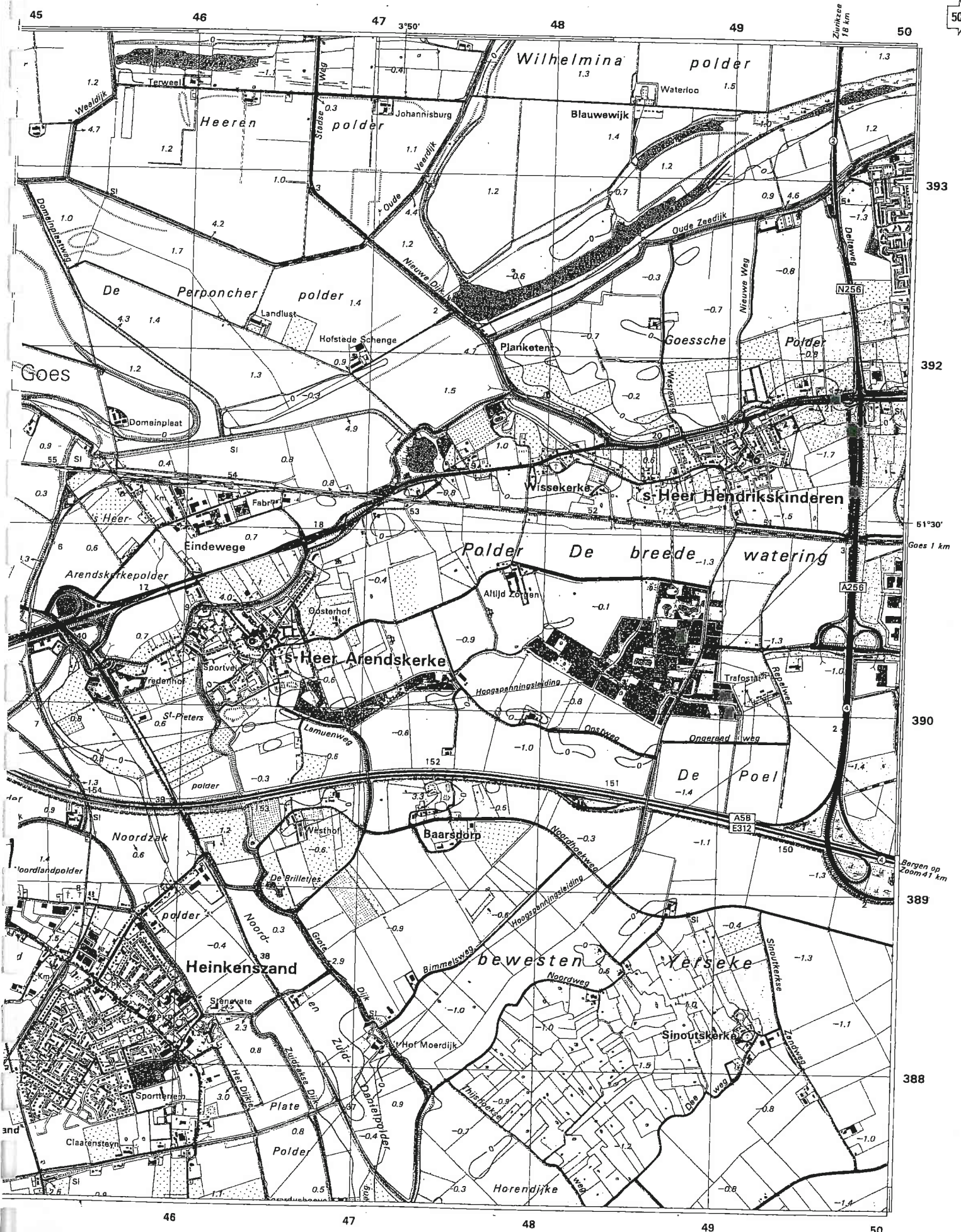

Bijlage 1: - Geologische kaart Beveland (detail)

BEVELAND

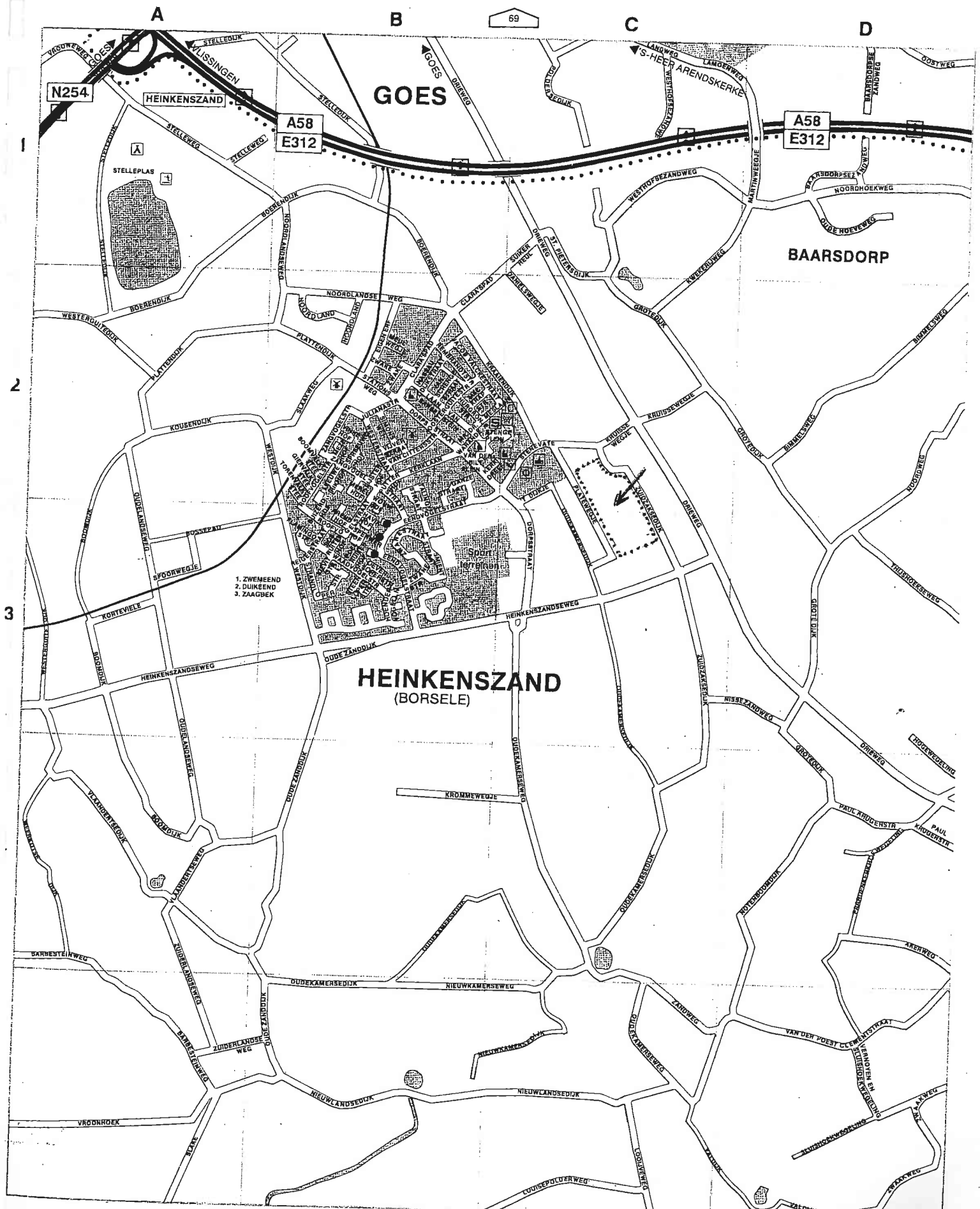

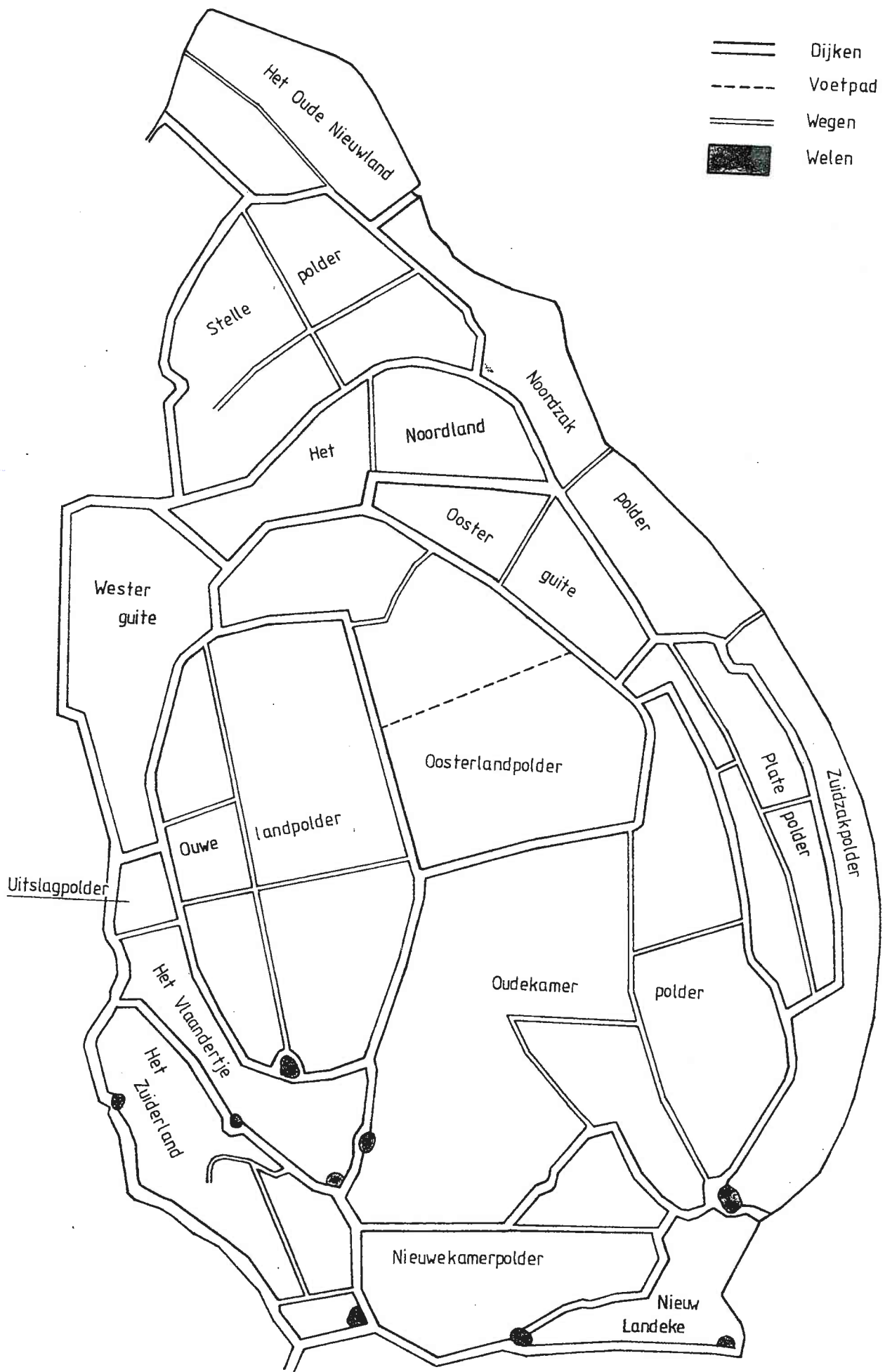
Bijlage 2: - Recente overzichtskaarten plangebied

68	69	70
81	82	83
90	91	92

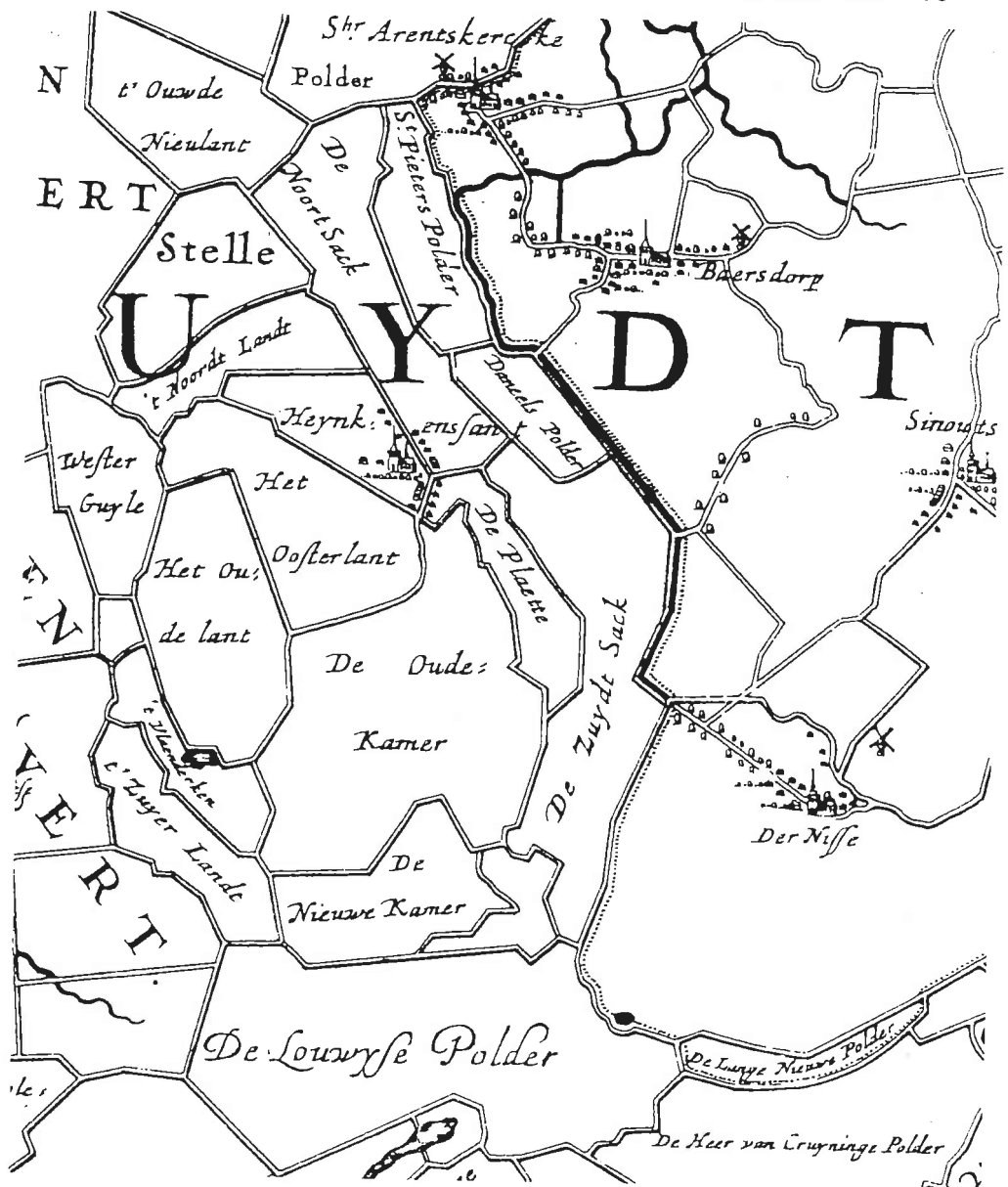
De onderzoekslocatie

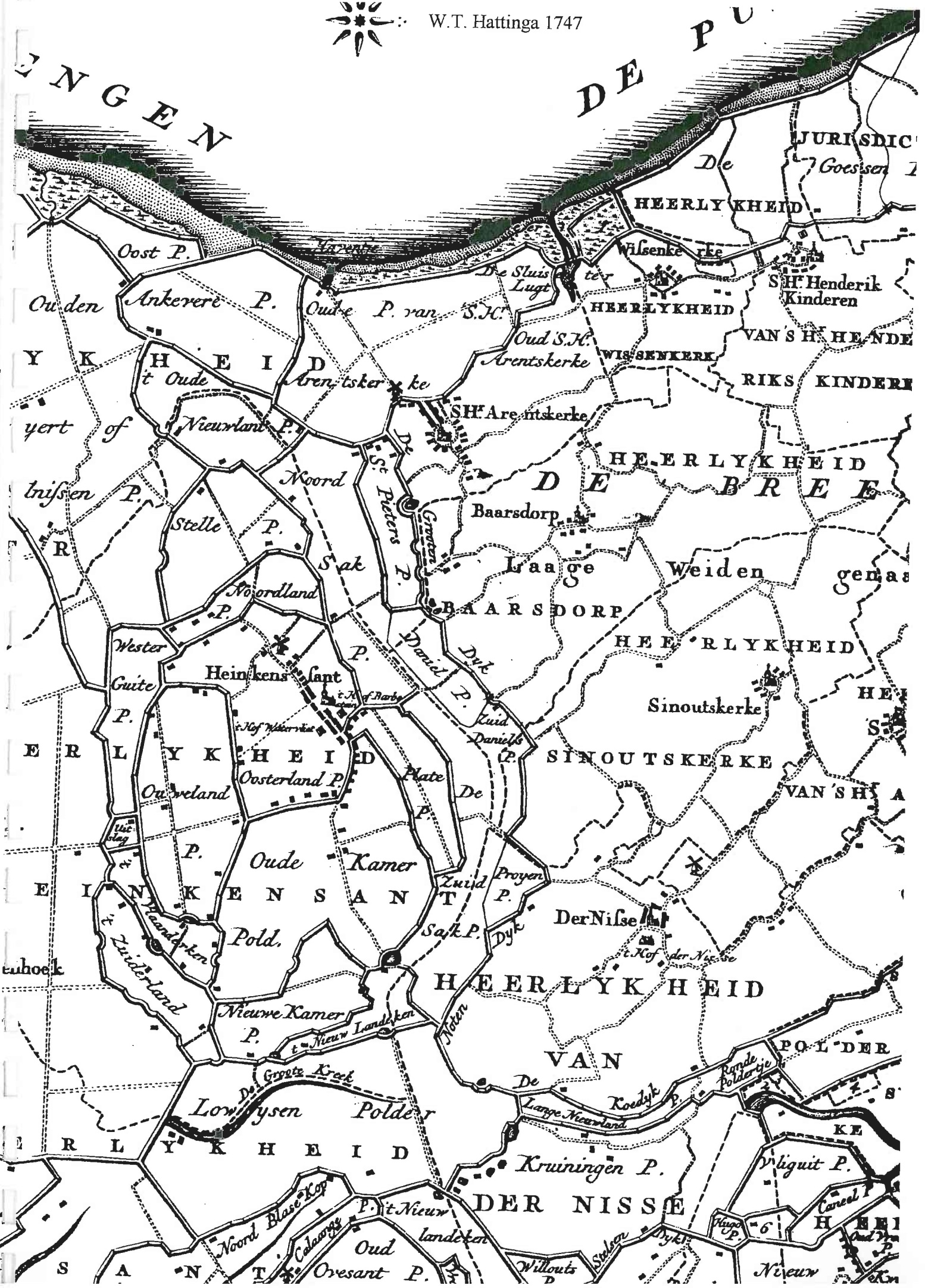
Bijlage 3: - Historische overzichtskaarten

Bron: Visscher-Roman kaart ca. 1655

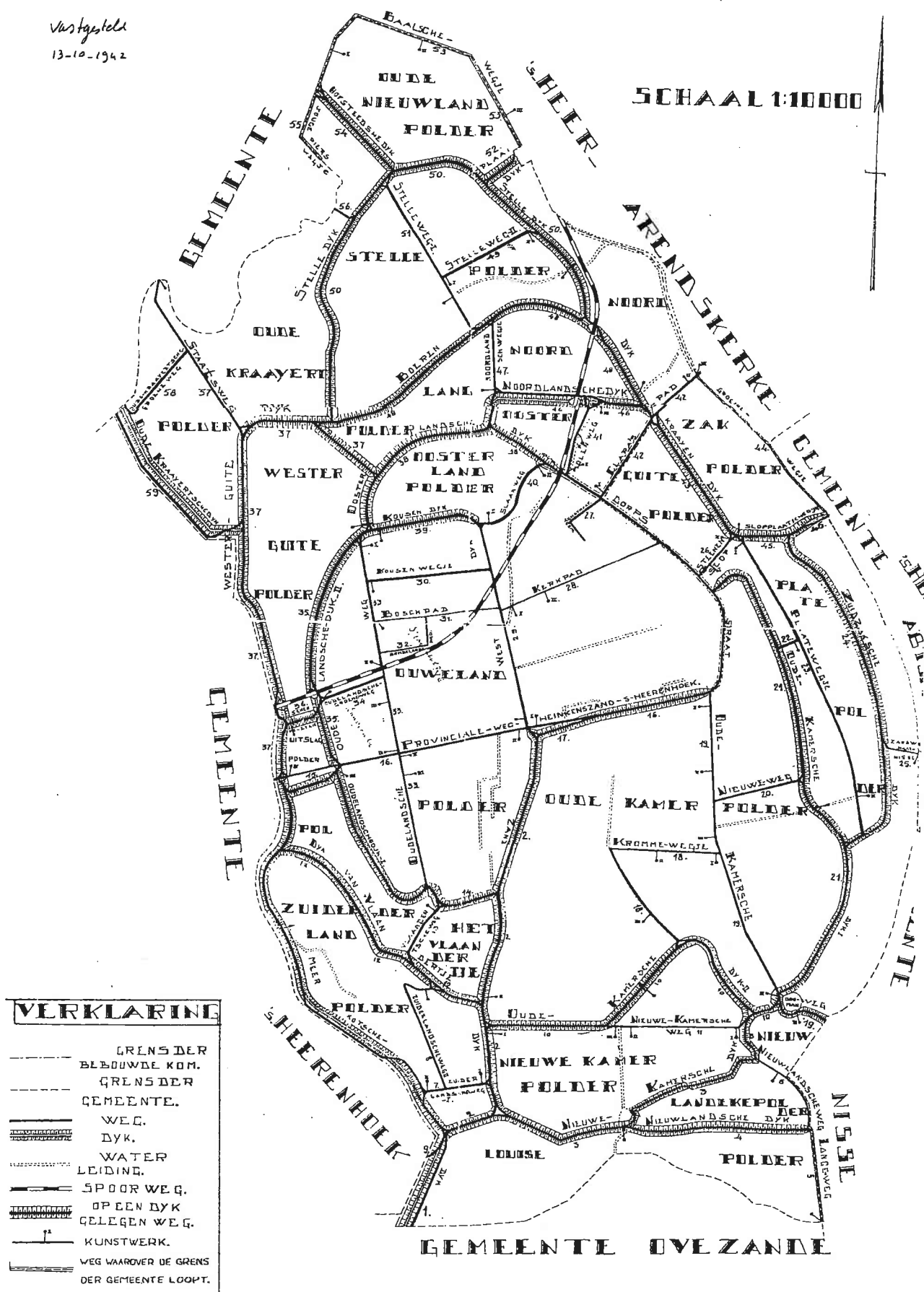
W.T. Hattinga 1747

VERZICHTS KAART BEHOORENDE BIJ DEN LEGGER VAN DE
WEGEN IN DE
GEMEENTE HEINKEN SZAND
ALS BEDEELD IN ART 30 SUB 3 DER WEGENWET

Vastgesteld
13-10-1942

SCHAAL 1:10000

636	637	638
657	658	659
678	679	680

Uitgave 1914.

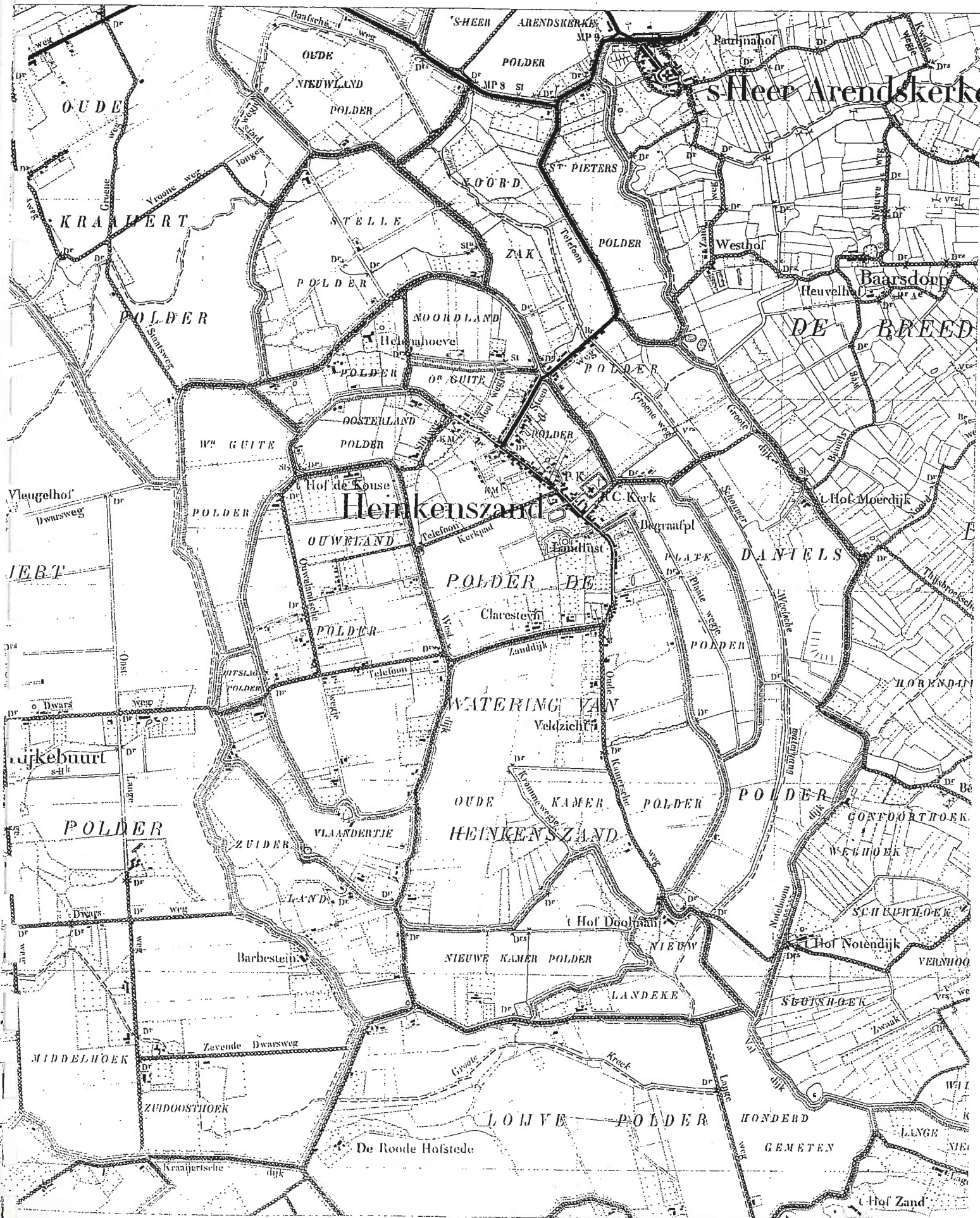
N° 658

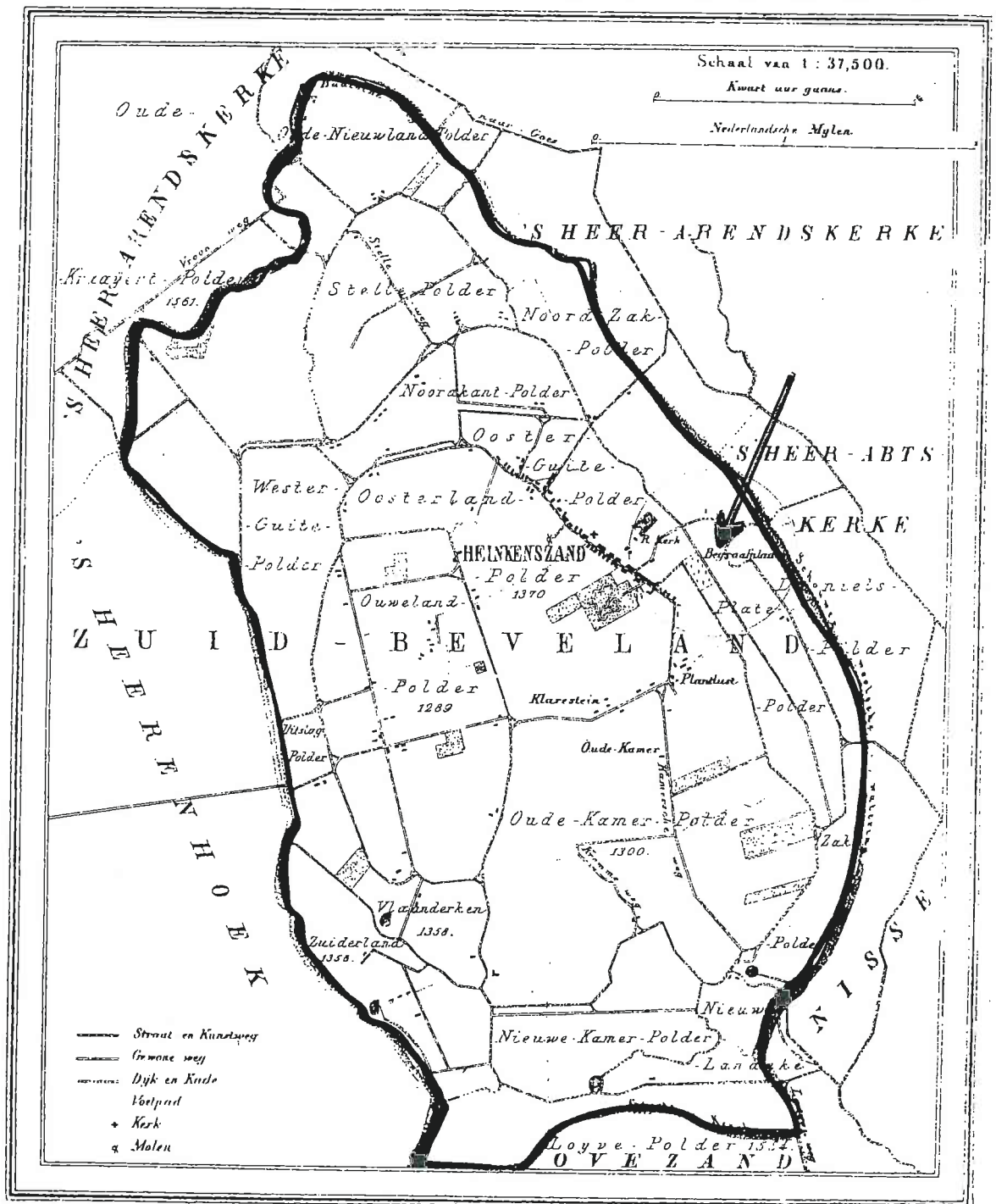
HEINKENSZAND.

Verkend in 1912 en 1913.

Schaal van 25000.

N° 637 Oostkerke.

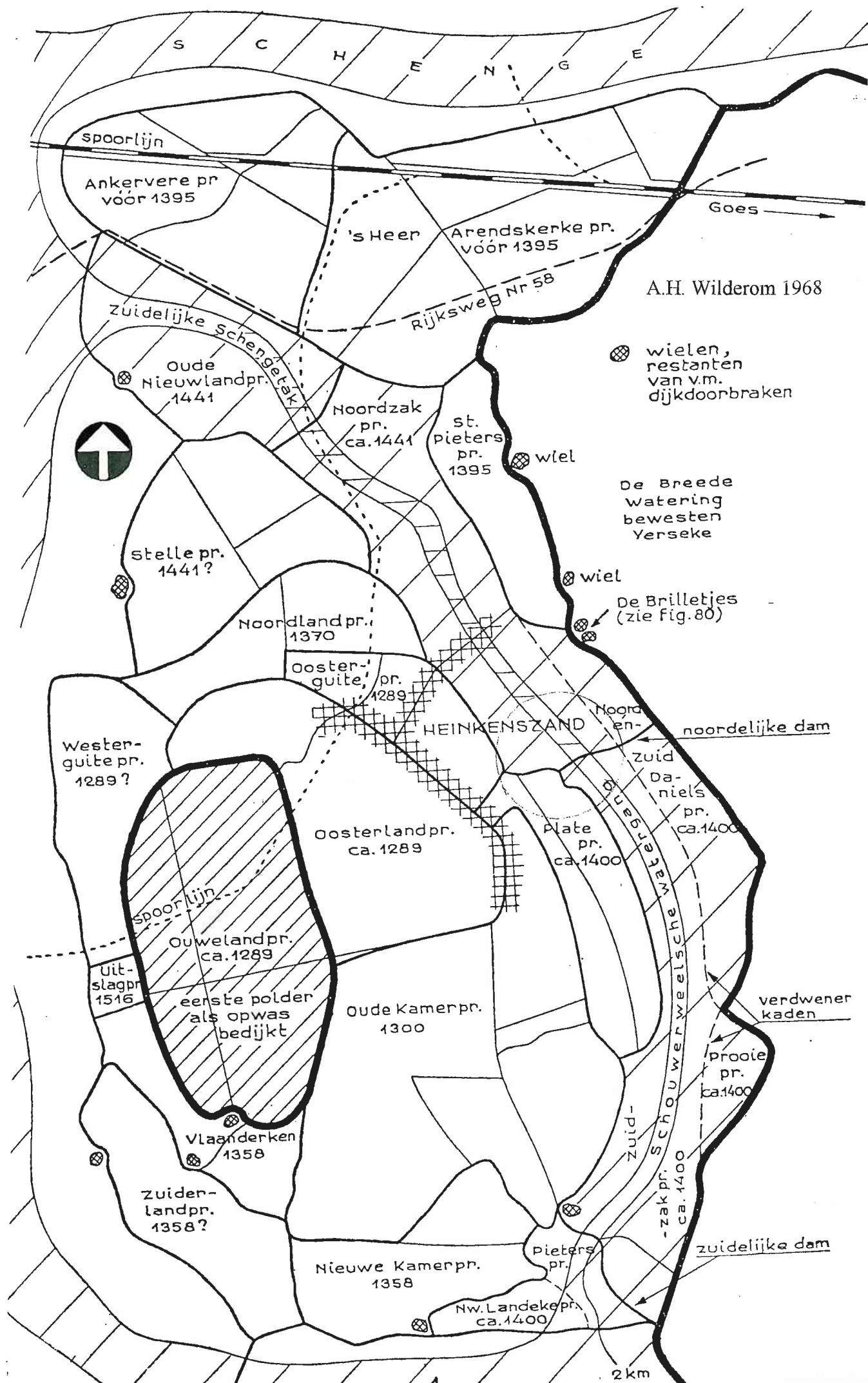

Uitgave van Hugo Springer te Leeuwarden.
1242 Buiders. 1585. Inwoners.

De situatie omstreeks 1912

Oosterschelderegio Archeologisch Samenwerkingsverband

Dossier/Project: Heinkenszand Platepolder
Datum: 29-06-2087
Naam adviseur: M. van de Glind
Verzonden aan: Gemeente Borsele
Bijlage:
Titel document: Archeologisch bureauonderzoek Platepolder (ten noorden van de N667) te Heinkenszand, gemeente Borsele

Planvorming

Het archeologisch onderzoek is uitgevoerd voor de aanvraag van een bestemmingsplanwijziging in verband met nieuwbouwplannen te Platepolder, Heinkenszand. Volgens het vigerend bestemmingsplan 'Buitengebied Borsele', heeft het plangebied een dubbelbestemming archeologie waarde-3. Archeologisch onderzoek is noodzakelijk bij overschrijding van de vrijstellingsgrenzen van 500m² en 0,4 m beneden maaiveld. Conform de Regeling aanvullende richtlijnen voor archeologisch onderzoek in de provincie Zeeland (2017) dient een bureauonderzoek vergezeld te gaan van controleboringen. In dit geval is hier in overleg met de archeologisch adviseur vanaf geweken en zijn de milieuboringen uit 2003, 2008 en 2017 gebruikt voor het verkrijgen van meer inzicht in de ondergrond.

Resultaten

Het plangebied ligt ter plaatse van een jonge getijdegeul waardoor alle afzettingen van voor de 14^e eeuw tot in de top van het pleistoceen zijn geërodeerd. Derhalve bestaat geen archeologische verwachting meer voor alle historische perioden vóór de 14^e eeuw, zoals ook aangegeven op de gemeentelijke verwachtingskaarten. Het plangebied is rond 1400 ingepolderd. De bewoning van Heinkenszand bevond zich op die periode meer naar het westen. Er zijn tijdens het booronderzoek en veldkarteringen uit het verleden geen aanwijzingen aangetroffen voor menselijke activiteiten vóór de 17^e eeuw. Enkel mestaardewerk/ oppervlaktevondsten uit de 17^e – 20^e eeuw. Op kaartmateriaal vanaf 1650 is het plangebied onbebouwd. Derhalve is de archeologische verwachting vanaf 1400 laag.

Advies

Op basis van het bureauonderzoek en een beschouwing van de eerder uitgevoerde onderzoeken is voldoende aannemelijk gemaakt dat geen archeologische verwachting bestaat voor alle perioden vóór de 14 eeuw. Vanaf 1400 is bewoning mogelijk, maar niet aangetoond. Hierdoor is de archeologische verwachting vanaf 1400 laag. Archeologisch vervolgonderzoek is binnen het plangebied niet noodzakelijk.

Ondanks het feit dat geen aanvullend archeologisch onderzoek wordt geadviseerd, bestaat de mogelijkheid dat tijdens de graafwerkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen. Deze dienen conform artikel 5.10 van de Erfgoedwet worden gemeld. Deze melding dient voor Zeeland te gebeuren bij de Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland (SCEZ). Deze melding kan worden gedaan via het telefoonnummer 0118-670870.